

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

**Циклус: Ватра**

Диригент: **Михаил Јуровски** / Conductor: **Michail Jurowski**

Солиста: **Нарек Хакназарјан**, виолончело / **Narek Hakhnazaryan**,  
violoncello

**Академски Хор** *Collegium Musicum* / **Academic Choir** *Collegium  
Musicum*

Петак, 15. децембар 2017. године  
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

[www.bgf.rs](http://www.bgf.rs)

Програм:

**Роберт Шуман**

*Фауст увертура, WoO 3*

**Robert Schumann**

*Faust overture, WoO 3*

Трајање: око 9 мин.

**Роберт Шуман**

Концерт за виолончело и оркестар у а-молу, оп. 129

**Robert Schumann**

Concerto for Violoncello and orchestra in A Minor, Op. 129

*Nicht zu schnell*

*Langsam*

*Sehr lebhaft*

Трајање: око 26 мин.

---

**Франц Лист**

*Данте симфонија, S 109*

**Franz Liszt**

*Dante Symphony, S 109*

*Пакао*

*Чистилиште*

Трајање: око 52 мин.

Концертмајстор: Тијана Милошевић

Concertmaster: Tijana Milošević

У писму из 1830. године **Роберт Шуман** (1810–1856) је истакао да *природно прозрчан пламен увек даје највише топлоте и светлости. Када бих могао да прожмем своје таленте за музику и поезију, светлост би горела још прозрчније*. Године 1844. одлучио је да прожме свој музички израз са Гетеовом интерпретацијом чувене легенде о Фаусту, који зарад стицања тајанствених знања продаје душу ђаволу. С обзиром на то да Шуман није желео наративни ток у свом делу, првобитну мисао о писању опере заменила је идеја о омузикаљењу појединих сегмената из *Фауста*. Због *фрагментарности Шуманових Призора из Гетеовог „Фауста“*, чувени филозоф Теодор Адорно је дело окарактерисао као *комад у комадима*, а данас се овај ораторијум сматра најзначајнијим делом композиторовог касног (музичко-сценског) опуса. Према предлогу Франца Листа, који је дириговао делимично завршене *Призоре* на годишњицу Гетеовог рођења (1849), Шуман је компоновао оркестарску увертиру (познату као **Фауст увертира**). Он је 1851. године писао да *тај задатак сматра најтежим од свих*, будући да су *елементи које треба да укључи у њу* *многобројни и огромни*. Међутим, био је уверен у неопходност увертире, која треба да припреми различита расположења сцена и дарује заокруженост ораторијуму. Увертиру, односно, последњи завршени сегмент *Призора* Шуман је компоновао тек 1853. године. Иако овај *симфонијски прелудијум* атмосфером евоцира призоре који следе, не постоје директне тематске референце. Увертира је *карактерна слика* Фауста – тмурни увод приказује га уронулог у своје мисли, а силовити *алегро* предочава његова трагања за сопственим идеалима и истином; тек поједини моменти лиризма сугеришу присуство трагичног Маргаретиног лика.

**Концерт за виолончело и оркестар, Шуман** је написао у *рајнском периоду*, током боравка у Диселдорфу као музички директор. За само две недеље, у октобру 1850. године направио је скице и оркестрирао *једно од најбољих дела које можемо чути – узвишену музику од почетка до краја*, према речима виолончелисте Пабла Касалса. Стваралачко надахнуће било је стимулисано ентузијазмом услед пресељења, који је убрзо прерастао у разочарање и душевно растројство. Током 1854. године, када су халуцинације све више узимале маха, Шуман је прерађивао поједине сегменте концерта у нади да ће музика утишати *демонске* гласове. Ревидирану верзију дела композитор је послао издавачу шест дана пре покушаја самоубиства утапањем у реку Рајну.

Концерт предочава *дијалоге* који су остварени на неколико нивоа. Најпре се уочава композиторов уметнички *дијалог* са конвенционалном формом концерта – три става изводе се без паузе, јер је тадашња пракса аплаудирања између ставова нарушавала јединство концерта. Оно је омогућено и појавом мотоа (почетна три акорда), као и *Клариног мотива* (интервал квинте) на драматуршки битним пунктовима. Искуство компоновања соло песама открива се у лирском тематизму и реторичности солистичке деонице. Често критикована оркестрација такође поставља ово дело – првобитно насловљено као *концертни комад за виолончело уз оркестарску пратњу* – у простор *између* камерног и оркестарског жанра. Аутор претпоставља интеракцију солисте и оркестра, на пример, у *кантилени* соло и виолончела у оркестру током другог става и у солистичкој каденци коју прати оркестар. Камерност се препознаје и у исказивању интимних експресија ствараоца,

односно, у *дијалогу* Флорестанове немирне енергичности која проткива први и финални став и Еузебијусове интровертне поетичности у средишњем ставу.

Када би говорио о књижевним делима која су имала изузетан значај за његову стваралачку поетику, **Франц Лист** (1811–1886) је издавао Гетеовог *Фауста* и *Божанствену комедију* Дантеа Алигијерија. У програмским симфонијама *Данте* и *Фауст*, на којима је композитор радио истовремено, препознаје се мајсторство творца симфонијске поеме, будући да се ова дела могу разумети као *циклуси симфонијских поема обједињени јединственом идејом*. Године 1847. Лист је скицирао основне тематске материјале *Данте симфоније*, а рад на делу је завршио у години Шуманове смрти (1856). *Визионарска идеја* да се симфонија према Дантеовој *Божанственој комедији* изведе уз посебне звучне и светлосне ефекте није остварена, као ни замисао да дело напише у три става: *Пакао*, *Чистилиште* и *Рај*. Финална двоставачна концепција израсла је из разговора са Рихардом Вагнером, који је сматрао да *ниједан композитор не може музиком адекватно да представи блаженство раја, већ само његов одраз*. У првом ставу *Данте симфоније*, пролазак кроз врата и кругове пакла и понирање у таму бездана илустровани су музичким исказима ватре, беса проклетих и буке кроз *ужасавајуће* и *хаотичне* вихоре звука, (хроматски) силазни покрет, доминацију интервала који је познат као *ђаво у музици*, лимених дувачких и дубоких гудачких инструмената. Кратку љубавну епизоду Паола и Франческе да Римини прекида *бласфемични подругљиви смех пакла*. *Чистилиште*, у коме се искупљују греси након смрти, доноси спокојнију атмосферу централном *ламентозо* фугом и апотеозом на текст *Magnificat* – из даљине, хор анђела подражава сјај божанске светлости.

Марија Томић\*

Следећи концерт Београдске филхармоније је у петак, **22. децембра 2017. године** у оквиру циклуса *Ваздух*, у Задужбини Илије М. Коларца, са почетком у 20 часова.

Диригент: **Габријел Фелц**

Солисти: **Радован Влатковић** и **Никола Ћирић**, хорне

В. А. Моцарт: Концерт за хорну и оркестар К 447

А. Розети: Концерт за две хорне и оркестар

А. Брукнер: Симфонија бр. 9

Поштовани претплатници, обавештавамо вас да ће пред почетак сваког концерта Београдске филхармоније, у 19:30 часова, у Музичкој галерији Коларца, музиколог Маја Чоловић-Васић држати уводно предавање о делима која су на програму те вечери.

Поштовани посетиоци, молимо вас да искључите мобилне телефоне и обавештавамо вас да је за време концерта Београдске филхармоније строго забрањено фотографисање и коришћење уређаја за видео или аудио снимање. Желимо вам пријатно вече.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

\*У сезони 2016-17, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.

Рођен у Москви 1945. године, **Михаил Јуровски** је син композитора Владимира Јуровског и унук диригента Давида Блока. Његови синови Владимир и Дмитриј такође су међународно признати диригенти. Михаил Јуровски је одрастао у кругу светски познатих уметника бившег Совјетског Савеза, као што су Ојстрах, Ростропович, Коган, Гилелс и Хачатурјан. Дмитриј Шостакович је био близак породични пријатељ, те су они не само често разговарали, већ и заједно свирали клавирска дела за четири руке. Оваква искуства имала су огроман утицај на младог музичара и, стога, није случајност што се Михаил Јуровски данас сматра једним од најбољих интерпретатора Шостаковичевих дела. Године 2012, Михаил Јуровски је добио трећу Међународну награду *Шостакович* коју додељује Фондација *Шостакович* из Гориша.

Михаил Јуровски је образовање стекао на Московском конзерваторијуму, где је студирао дириговање код професора Леа Гинзбурга, а теорију музике код Алексеја Кандинског. Током студија, асистирао је Генадију Рождественском у Националном симфонијском оркестру Радиотелевизије Москве. Док је још био држављанин Русије, дириговао је у Музичком театру *Станиславски* и *Немирович-Данченко* у Москви, а током својих последњих година у Совјетском Савезу често је дириговао у Бољшој театру.

Од 1978. године, Михаил Јуровски је био редован гостујући диригент у Комичној опери у Берлину, а 1989. са породицом напушта СССР прихвативши стални ангажман у Земпер опери у Дрездену. У остале функције које је обављао спадају: генерални музички директор и главни диригент Филхармоније северозападне Немачке, шеф-диригент Опере у Лајпцигу, шеф-диригент Оркестра Западнонемачке радиотелевизије у Келну, главни диригент Немачке опере из Берлина, главни гостујући диригент Симфонијског оркестра Радио Берлина.

Као гостујући диригент, Михаил Јуровски је предводио Тонкинтлер оркестар из Доње Аустрије, Гевандхаус оркестар из Лајпцига, Дрезденску филхармонију, Државну капелу из Дрездена, Филхармонију из Осла, Бергенску филхармонију, Краљевску капелу из Копенхагена, Симфонијски оркестар *Куће музике* из Порта и Симфонијски оркестар Сао Паула. Од 1995. веома блиско сарађује са симфонијским оркестрима из Ставангера и Норчепинга, где диригује сваке сезоне. Поред тога, наступа и као главни гостујући диригент Филхармоније *Јаначек* из Острове и Симфоније *Јувентус* из Варшаве.

Током последњих неколико сезона наступао је са Лондонском, Варшавском и Санктпетербуршком филхармонијом, као и Државним симфонијским оркестром из Москве (Оркестар *Светланов*). Такође, дириговао је Државном капелом из Дрездена на Међународном фестивалу *Шостакович* у Горишу, Симфонијским оркестром Галиције, Либечком и Дрезденском филхармонијом, *Тонкинтлер* оркестром из Доње Аустрије, Оркестром Норвешке опере и Филхармонијом Монте Карла. Од оперских и балетских наступа у сезони 2015/16. бележимо повратак у Бољшој театар са операма *Огњени анђео*, *Пикова дама*, *Евгеније Оњегин* у Оперској кући из Малмеа, као и обновљену поставку чувене опере *Ромео и Јулија* са Циришком опером и наступе у миланској Скали где је дириговао *Пепељугу* и *Лабудово језеро*. У сезони 2016/17, диригује *Огњеног анђела* са Државном опером из Минхена и *Лабудово језеро* у миланској Скали, као и концерте са Београдском филхармонијом, Симфонијским оркестром *Куће музике* из Порта, Националним оркестром из Бордоа, Краљевском капелом из Копенхагена, Лондонском

филхармонијом, Филхармонијом *Јаначек* из Остраве и Симфонијом *Јувентус* из Варшаве.

Поред концерата приказаних на телевизији и радијских снимака у Штутгарту, Келну, Дрездену, Ослу, Норчепингу, ХанOVERу и Берлину, Јуровски је снимао наступе са Симфонијским оркестром Радио Берлина, Немачким симфонијским оркестром из Берлина, Оркестром Романске Швајцарске и дириговао бројна извођења забележена на компакт дисковима, попут филмске музике, Шостаковичеве опере *Коцкар*, комплетних Шостаковичевих вокално-симфонијских дела, опере *Божично вече* Римског-Корсакова, као и оркестарских дела Чајковског, Прокофјева, Мајербера, Лехара, Калмана, Николаја, Рангстрема, Петерсен-Бергера, Грига, Свенсена, Канчелија и других.

Године 1992. и 1996, Јуровски је добио Награду немачких музичких критичара, а 2001. био је номинован за награду *Греми* за три ЦД-а са делима Римског-Корсакова изведених са Симфонијским оркестром Радио Берлина.

Јерменски виолончелиста **Нарек Хакназарјан** рођен је у Јеревану, у породици музичара: његов отац је виолиниста, а мајка пијанисткиња. Под менторством Ростроповича, Хакназарјан је дипломирао на Музичком конзерваторијуму Нове Енглеске 2011. године, где је студирао у класи Лоренса Лесера. Пре тога је био студент Московског конзерваторијума и Музичке школе Сајат-Нова у Јеревану. Хакназарјан је добитник стипендија Фондације *Ростропович* и Руског фонда за сценске уметности. Добитник је прве награде на Међународном такмичењу *Арам Хачатуријан* у Јерменији, 2006. године и првог места на Међународном такмичењу младих гудача *Џохансен* 2006. године. Као добитник Прве награде на Међународним аудицијама младих концертних уметника 2008. године, Хакназарјан је одржао своје прве наступе у Вашингтону и Карнеги Холу.

Након освајања прве награде и златне медаље за виолончело на 14. међународном такмичењу *Чајковски* 2011. године, са своје 22 године, Нарек Хакназарјан је наступао са већином најпознатијих светских оркестара и стекао светску репутацију као један од најбољих виолончелиста своје генерације. Од 2014–2016. године, учествовао је у престижном програму ВВС-а *Уметници нове генерације*, а 2016. је први пут наступио на фестивалу ВВС *Промс*.

Хакназарјан је наступао са оркестрима као што су Париски оркестар, Лондонски симфонијски оркестар, симфонијски оркестри из Чикага и Сиднеја, Ротердамска и Чешка филхармонија, Симфонијски оркестар радиотелевизије из Франкфурта, Симфонијски оркестар Јапанске радиотелевизије, Сеулска филхармонија, као и са диригентима попут Гергијева, Хруше, Копмана, Н. Јарвија, Плетњова, Слаткина, Сокијева, Робертсона, и Белохлавека. Имао је веома успешан деби са Лосанђелеском филхармонијом у амфитеатру *Холивуд Боул* 2015. године, а исте године је ишао на турнеју по Шпанији са Симфонијским оркестром Западнонемачке радиотелевизије.

Као камерни музичар и реситалиста, Хакназарјан је наступао у дворанама као што су *Концертгебау* у Амстердаму, *Сала Плејел* у Паризу, *Вигмор Хол*, берлински и бечки *Концертхаус*, *Ођи Хол* у Токију, Шангајска концертна дворана, Карнеги Хол, Џордан Хол (Бостон), као и на фестивалима Мекленбург-Форпомерн, *Бетовенфест* у Бону, Равинија, Аспен, Пјатигорски, Микели, Паул Касалс, Луцерн, Вербије и многим другим.

Најважнији ангажмани у сезони 2016/17. били су први наступи са Краљевском филхармонијом из Стокхолма, Оркестром *Концертхауса* из Берлина, Холандском филхармонијом, Симфонијским оркестром Јуте, Оркестром Оперског позоришта из Рима, Минхенским камерним оркестром, Есенском филхармонијом, као и повратак сарадњи са Филхармонијом Би-Би-Сија, Новозеландским симфонијским оркестром, Оркестром Тоскане и поновно учешће на варшавском *Ускршњем фестивалу*. Реситале је држао у Лондону, Лугану и Ајндховену а током лета 2017. је остварио турнеје по југоисточној Азији: Тајпеју, Сеулу, Кјоту и Токију.

Нарек Хакназарјан свира на виолончелу Ђузепеа Гварнерија из 1707. године, а користи гудало Франсоа Турта.

Академски хор ***Collegium Musicum*** основан је 1971. године на иницијативу професора Војислава Илића и чине га студенткиње Факултета музичке уметности у Београду. Од оснивања, диригент хора је била Даринка Матић Маровић, професор емеритус Универзитета уметности у Београду, а од 1999. и Драгана Јовановић, доцент на Катедри за дириговање ФМУ у Београду. Од 1971. до данас, преко 300 студенткиња ФМУ биле су чланице овог ансамбла.

*Collegium Musicum* је један од најеминентнијих хорова у Србији. До сада је одржао преко 3000 концерата широм земље и света: Шпанија, Португалија, Француска, Белгија, Енглеска, Ирска, Норвешка, Шведска, Немачка, Аустрија, Пољска, Чешка, Словачка, Мађарска, Румунија, Бугарска, Италија, Словенија, Хрватска, БиХ, Македонија, Црна Гора, Грчка, Кипар, Турска, Пакистан, Авганистан, Иран, Индија, Монголија, Кина, Тајван, Јужна Кореја, Русија, Белорусија, Украјина, Литванија, Летонија, Естонија, Аргентина, Бразил, Еквадор, Мексико, Куба и САД.

Репертоар хора обухвата дела композитора различитих стилских епоха, од ране музике до савременог стваралаштва. Висок професионални ниво и креативност овог ансамбла инспирисала је многе композиторе да му посвете своја дела. У пуних 46 година постојања хор је остварио преко 200 премијерних извођења. Хор је учествовао у реализацији многих важних културних догађаја у земљи и региону, као и у пројектима извођења већег броја вокално-инструменталних дела сарађујући са Београдском филхармонијом, Симфонијским оркестром РТС-а, *Гудачима Светог Ђорђа*, Београдским гудачким оркестром *Душан Сковран*, Нишким симфонијским оркестром, Црногорским симфонијским оркестром, Симфонијским оркестром ФМУ и Симфонијским оркестром Музичке академије у Бања Луци и диригентима Зубином Мехтом, Емилом Табаковим, Урошем Лајовицем, Еном Шаоом, Франческом Ла Векијом, Бојаном Суђићем... Последњих година, ансамбл са посебном пажњом развија визуелно-сценски идентитет у хорском извођаштву те је остварио и неколико концерата-перформанса.

Академски хор *Collegium Musicum* добитник је бројних признања и награда, како у Србији, тако и у иностранству од којих се могу издвојити такмичења у Арецу, Ланголену, Корку, Пекингу, затим Награда Британске националне радио телевизије ВВС, специјална награда за најбољи хор и диригента фестивала Пољске националне радио телевизије, као и Златна медаља на Интернационалном хорском фестивалу у Карнеги Холу.

Академски хор *Collegium Musicum* учествовао је на свим значајнијим фестивалима у Србији, али и на престижним фестивалима у иностранству међу

којима се издвајају они у Генту, Берлину, Прагу, Брну, Варни, Букурешту, Тулону, Нансију, Палерму, Трсту, Делфима, Лефкади, Кардици, Аталанди, Касторији, Солуну, Крфу и Атини, Москви, Петрограду, Пуебли, Хавани, Буенос Ајресу и др.

Академски хор *Collegium musicum* остварио је трајне снимке за Радиотелевизију Србије, Национални радио Норвешке, Италијанску националну радиотелевизију (RAI), РТВ Мексико и друге. Нека од ремек дела хорске уметности остала су трајно забележена на аудио-издањима *Хиљадити концерт Колегијум музикума*, *Боје и звуци Балкана* и *Сирене*, док најновији пројекат *Три звука Мокрањца* представља прво интегрално звучно издање *Руковети* Стевана Стојановића Мокрањца транскрибованих из пера Војислава Илића.